

ՔԱՂԱՔԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐԱՑՈՒՅՑԻ ՀՍՏԱԿԵՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԸ ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՐԳԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՈՒՄ

Ադայան Նարինե

*ՀՀ ԳԱԱ Փիլիսոփայության, սոցիոլոգիայի և
իրավունքի ինստիտուտի կրտսեր գիտաշխատող*

Հարավային Կովկասի տարածաշրջանը գտնվում է եվրասիական տարածքի կարևորագույն աշխարհագրական խաչմերուկներից մեկում, ուստի չի կարող դուրս մնալ համաշխարհային ուժի կենտրոնների ուշադրությունից: ԽՍՀՄ փլուզումից հետո ձևավորված նոր իրավիճակում հարավկովկասյան հանրապետություններից յուրաքանչյուրն ընտրեց զարգացման իր տեսլականն ու կողմնորոշումը: Երեք տասնամյակ անց արդեն այս հանրապետությունները կանգնած են աշխարհաքաղաքական բոլորովին նոր զարգացումների առջև, երբ համաշխարհային քաղաքական համակարգը մտել է փոխակերպումների ուղեծիր և տրվել է նոր աշխարհակարգի ձևավորման մեկնարկը: Վրաստանը վաղուց արդեն ընտրել է եվրաինտեգրման և եվրատլանտյան դաշինքին միանալու ուղին և առաջ է շարժվում այդ ճանապարհով: Ադրբեջանը ձևականորեն լինելով Չմիացման շարժման անդամ՝ սերտորեն ինտեգրվել է թյուրքական աշխարհի առաջնորդ Թուրքիայի Հանրապետությանը՝ խորացնելով ռազմական, տնտեսական, քաղաքական, մշակութային փոխհարաբերությունները: Մինչդեռ Հայաստանը ավելի երկիմաստ վիճակում է:

Տարիներ շարունակ մեր հանրապետությունը փորձում էր հավասարակշռություն պահպանել Արևմուտքի և իր ռազմավարական դաշնակից Ռուսաստանի Դաշնության միջև: Թե որքանով դա հաջողվեց, ակներևաբար ցույց տվեցին վերջին տարիների իրադարձությունները, սկսած Արցախյան 44-օրյա պատերազմից, երբ մեր երկիրն ու Արցախը փաստացի ստիպված էին միայնակ դիմակայել Թուրքիայի, Իսրայելի,

Պակիստանի, միջազգային վարձկան ահաբեկիչների¹ մասնակցությամբ և համակողմանի օժանդակությամբ պատերազմ սանձազերծած Ադրբեջանին, որն այնուհետև զավթեց նաև Հայաստանի ինքնիշխան տարածքից շուրջ 150 քառ. կմ:

Հետևաբար, Հայաստանի Հանրապետությունը հայտնվել է սեփական տեղն ու դերը տարածաշրջանում և առհասարակ ձևավորվող նոր աշխարհակարգում ճշգրտելու, իմաստավորելու, իր սուբյեկտայնությունը վերականգնելու հրամայականի առջև: Հատկապես, որ ստեղծված ծանր իրադրությունում անհրաժեշտ են այնպիսի քայլեր ու գործողություններ, որոնք դրական զարգացումներ կրերեն արդեն իսկ գոյություն ունեցող խնդիրների առնչվող մեր պետությունում ու շրջափակված Արցախում:

Արձանագրենք, որ միջազգային աշխարհաքաղաքական մթնոլորտը ներկայումս նպաստում է այն բանին, որ աշխարհի տարբեր ծայրերում, մանավանդ այնտեղ, որտեղ հասունացել է շահերի բախումը, փոխվեն ուժային հավասարակշռության գործող համակարգերը, որոնք միջպետական հարաբերություններում օբյեկտիվորեն հանգեցնում են լարվածության աճի, վերագնահատվեն դաշնակցային հարաբերությունները, քայլեր արվեն արտաքին քաղաքական նոր գործընկերներ գտնելու ուղղությամբ, հստակեցվեն նոր իրավիճակին համապատասխան արտաքին քաղաքականության առաջնահերթությունները:

Որո՞նք են մեր հանրապետության առաջնահերթ խնդիրները:

Նախ և առաջ, հարկավոր է կատարել, այսպես ասած, «գույքագրում», թե որպես պետություն ինչ ռեսուրսներ ունենք ներքաղաքական, արտաքին քաղաքական, տնտեսական, ռազմական, անվտանգային և կենսականորեն կարևոր մնացյալ բոլոր ոլորտներում: Պետք է գնահատել մեր անցած ճանապարհը և հստակեցնել զարգացման մեր հնարավորությունները աշխարհաքաղաքական և աշխարհատնտեսական առկա իրավիճակում՝ սահմանելով գործողությունների հստակ հաջորդականություն, որոնք բխում են մեր երկրի ռազմավարական ու մարտավարական առաջնահերթություններից, որոնց իրականացումը կամրապնդի առաջին հերթին պետության անվտանգությունը: Ուժային հավասարակշռության փոփոխված իրողությունների պայմաններում ՀՀ-ն ազգային շահերի ու ռազմական անվտանգության ապահովման նպատակով պետք է անվտանգային ռիսկերի համալիր գնահատ-

¹ См. **Батлер Э.** "Смерть была вокруг нас повсюду". Сирийские наемники вспоминают, как воевали в Карабахе, 11 декабря 2020, <https://www.bbc.com/russian/features-55277179>

ման մոդել մշակի ու գործարկի, այսինքն՝ ձևավորի ազգային անվտանգության նոր հարացույց, որը հնարավորություն կտա, որ բարձր իրատեսականության ու չափելիության շրջանակում «շահեր - իրացման միջոցներ - սպառնալիքներ» շղթան արդյունավետ գործի:

Նկատենք, որ այսօրվա իրողությունները շատ նման են տարածաշրջանում մեկ դար առաջ ստեղծված իրավիճակին: Այսպես, ի տարբերություն հայ - ռուսական հարաբերությունների, որոնք հետանկախության շրջանում հռչակվել էին որպես ռազմավարական դաշնակցային և հաստատագրվել բազմաթիվ միջպետական պայմանագրերով, անթաքույց հաջող են զարգանում ռուս - թուրքական և ռուս - ադրբեջանական հարաբերությունները, ընդ որում՝ ոչ միայն տնտեսական ոլորտում: Ռուսաստանը, հայտնվելով արևմտյան և աշխարհի այլ երկրների կողմից իր նկատմամբ սահմանված պատժամիջոցների տակ, պայմանավորված ուկրաինական ճգնաժամով, վերանայեց իր հարաբերությունները բազմաթիվ պետությունների հետ: Ստեղծված իրավիճակից հմտորեն օգտվեցին Թուրքիան և Ադրբեջանը՝ առաջարկելով իրենց ծառայությունները, փոխարենը ստանալով պատասխան ծառայություններ (օրինակ դարաբաղյան հիմնախնդրի լուծման հարցում), ինչն արդի պայմաններում բխում է նաև Ռուսաստանի շահերից:

Այսպես, ակտիվացել է Թուրքիայի տարածքում գազային հանգույցի ստեղծման ուղղությամբ աշխատանքը, որը կարող է մեծ հնարավորություններ բացել այդ երկրի համար Եվրոպային ոչ միայն Ռուսաստանից, այլև Մերձավոր Արևելքի և Աֆրիկայի հանքավայրերից ստացվող էներգառեսուրսներով ապահովելու հարցում²: Միաժամանակ ընդլայնվել են թուրքական բիզնեսի հնարավորությունները ռուսական շուկան ինչպես թուրքական, այնպես էլ այլ երկրների արտադրության ապրանքներով հագեցնելու համար: Թուրքիան, ի հեճուկս Արևմուտքի և ՆԱՏՕ-ի իր գործընկերների դժգոհությունների և կշտամբանքների, շարունակում է ակտիվորեն համագործակցել Ռուսաստանի հետ, այդ թվում՝ փորձելով միջնորդի դեր ստանձնել ուկրաինական ճգնաժամը կարգավորելու հարցում: Դրա շնորհիվ այդ երկիրը նաև զգալիորեն ուժեղացրեց իր դիրքերը միջազգային ասպարեզում:

Մյուս կողմից՝ Ռուսաստանը, օգտվելով Ադրբեջանի և Եվրամիության միջև էներգակիրների մատակարարումները կրկնապատկելու վերաբերյալ պայմանագրեր կնքելու հանգամանքից, պայմանավորվեց

² См. Газовый хаб в Турции остается непоколебим–Коммерсантъ FM – Коммерсантъ - <https://www.kommersant.ru/doc/5811785>

Բաքվի հետ, որ հեռանկարային ծավալների զգալի մասը կհամալրվի հենց ռուսական ածխաջրածիններով³։ Դրանից զատ՝ Ադրբեջանը, ինչպես որ Թուրքիան, սկսել է մեծ դեր խաղալ ապրանքների և ծառայությունների ռուսական շուկայում։

Անկարևոր չէ հիշատակել, որ 2022 թ. փետրվարի 22-ին՝ Ուկրաինայի նկատմամբ ագրեսիայի նախօրեին, Ռուսաստանի և Ադրբեջանի ղեկավարները բանակցությունների արդյունքում հայտարարեցին դաշնակցային փոխգործակցության հռչակագիր ստորագրելու մասին⁴։ Շնորհիվ տարբեր ոլորտներում, այդ թվում՝ մշակույթի, տնտեսության, ռազմաքաղաքական, երկարամյա համագործակցության՝ այս երկու պետությունները պաշտոնապես սկսեցին միմյանց անվանել «ռազմավարական գործընկերներ»։ Պետք է նշել նաև, որ Ռուսաստանը տարիներ շարունակ Հայաստանի և Ադրբեջանի հետ փոխհարաբերություններում իրականացնում էր «հավասար հեռավորության» քաղաքականությունը, որը, ներկայումս, կարծես փոխվել է հոգուտ հարևան երկրի։ Ռուս - ադրբեջանական նմանօրինակ մերձեցման հարցում փոքր դեր չունեն ինչպես Թուրքիան, այնպես էլ Ռուսաստանի հետ բարեկամ Միջին Ասիայի թյուրքալեզու պետությունները, որոնց մի մասը ՀԱՊԿ ռազմաքաղաքական դաշինքի անդամ է, որին անդամակցում է նաև Հայաստանը⁵։

Արձանագրենք, որ ներկա պահին Ռուսաստանի տնտեսական կապերի ընդլայնումը Թուրքիայի և Ադրբեջանի հետ աննախադեպ է, որից շահում են բոլոր երեք կողմերը։ Այս հանգամանքը չի կարող չազդել պետությունների միջև տարածաշրջանային քաղաքական համագործակցության վրա, որը նախքան ուկրաինական իրադարձություններն էլ բավականին բարձր մակարդակի վրա էր։ Այդուհանդերձ, Թուրքիան զուգահեռ շարունակում է իր ավանդական դիվանագիտությունը խաղալով միաժամանակ մի քանի դաշտերում։ Նա չի խորշում անգամ զարգացնել հարաբերություններն Ուկրաինայի հետ, որը Ռուսաստանի հետ ամենօրյա պատերազմի մեջ է՝ ճանաչելով Ուկրաինայի տարածքային ամբողջականությունը։ Թուրքիան չի հրաժարվել նաև

³ St'eu EU and Azerbaijan seal strategic partnership agreement on energy security, <https://www.commonspace.eu/node/11502>

⁴ Декларация о союзническом взаимодействии между Российской Федерацией и Азербайджанской Республикой, <http://www.kremlin.ru/supplement/5777>

⁵ Կազմակերպությանը ներկայումս անդամակցում են Հայաստանը, Բելառուսը, Ռուսաստանը, Ղազախստանը, Դրոգստանը, Տաջիկստանը։

իր ակնհայտ, թեկուզ դեռևս առկալված պանթուրքիստական ձգտումներին:

Թուրքական նոր կայսրություն ստեղծելու գաղափարախոսները առաջ են քաշում «Մեծ Թուրան» նախագիծը, որը Չինաստանից և Կենտրոնական Ասիայից մինչև Վոլգայի տարածաշրջանում ու Բալկաններում բնակեցված թուրքական ժողովուրդների բոլոր հետնորդներին համարում են «մեկ ազգ» և նպատակ ունի ստեղծել հզոր թյուրքական միություն, որը միասնական մշակույթով, արժեհամակարգով ու քաղաքական համերաշխությամբ կդառնա համաշխարհային ուժի կենտրոն և գործոն⁶: Սա, բնականաբար, չի բխում Ռուսաստանի շահերից, ավելին խիստ հակասում է դրանց, քանի որ սպառնում է այդ երկրի տարածքային ամբողջականությանն ու անվտանգությանը: Եվ այն պահին, երբ Ռուսաստանը ստիպված կլինի առերեսվել այս հարցերին, կրկին կզգա Հայաստանի՝ որպես հարավկովկասյան տարածաշրջանում իր ամենահուսալի դաշնակցի կարիքը: Բայց և այնպես ներկայումս թուլացած ռուսական պետությունը առաջնորդվում է այլ հաշվարկներով ու շահերով: Սակայն ստեղծված իրավիճակի վերաբերյալ հայկական կողմն ունի իր տեսակետներն ու վերլուծությունները և հետևություն անելու նախադրյալները:

Այս համապատկերում, երբ Թուրքիան հետևողականորեն առաջ է մղում «Մեծ Թուրանի» իր տեսլականը, ի՞նչ սպառնալիքներ ու վտանգներ են պատուհասում Հայաստանին: Նախ պետք է ընդգծենք, որ իր աշխարհագրական դիրքով Հայաստանն ասես թյուրքական աշխարհի ամենախոցելի տեղում մխրձված սեպ է, որը բաժանում է թյուրքական աշխարհի առաջնորդ պետությանը մնացյալ թյուրքական աշխարհից: Պատահական չէ, որ արդեն մեկ դարից ավելի է, որ Օսմանյան կայսրությունն, ապա իր ներկայիս ժառանգորդ Թուրքիան ձգտում է վերացնել իր արևելյան ճանապարհին ընկած արգելապատնեշը: Սա է, որ գոյաբանական սպառնալիք է դառնում մեր երկրի համար: Մյուս կողմից հենց այս հանգամանքն է, որ Հայաստանին աշխարհաքաղաքական գործոն է դարձնում տարածաշրջանում:

Բանն այն է, որ Թուրքիայի առաջխաղացումը դեպի Արևելք խոչընդոտելու հարցում շահագրգիռ երկրների թիվը չի սահմանափակվում միայն Ռուսաստանով: Այս հարցում համընկնում են Հայաստանի

⁶ Թուրքիան մտադիր է իրականացնել «Մեծ Թուրան» ծրագիրը, 12.02.2021, <https://www.1lurer.am/hy/>

և ասիական մի շարք կարևոր երկրների շահերը, մասնավորապես՝ Իրանի, Հնդկաստանի և Չինաստանի: Նշված երկրներից որևէ մեկին ձեռնտու չէ Թուրքիայի հզորացումն ու ազդեցության ընդլայնումը:

Այսպես, Իրանը շահագրգռված է պահպանելու կայունությունը տարածաշրջանում՝ իր համար «կարմիր գիծ» համարելով սահմանների անփոփոխությունը՝ նկատի ունենալով Սյունիքում միջանցք ստանալու թուրք - ադրբեջանական նկրտումները⁷: Թուրքիայի, ինչպես նաև Ադրբեջանի և Իսրայելի զգալի ակտիվացման պայմաններում նրման փոփոխությունները, անշուշտ, բացասաբար կանդրադառնան նաև Իրանի հյուսիսային շրջանների վրա, որոնք հիմնականում բնակեցված են էթնիկ ադրբեջանցիներով (տարբեր գնահատականներով՝ 20-30 մլն): Դրա հետ մեկտեղ տարածաշրջանում ապակայունացումը կարող է հանգեցնել նաև Իրանի մյուս ժողովուրդների անջատողական տրամադրությունների ակտիվացմանը: Բացի այդ, Իրանը կարող է զրկվել դեպի Սև ծով դուրս եկող ցամաքային ճանապարհից՝ հայտնվելով մեկուսացման մեջ:

Չինաստանի դեպքում Կենտրոնական Ասիայի տարածաշրջանում թուրքական ազդեցության ուժեղացմանը զուգընթաց՝ իրավիճակը կհանգեցնի Չինաստանին տարածաշրջանից դուրս մղելու փորձերի: Այս ամենին պետք է հավելել Թուրքիայի կողմից ուժեղացող աջակցությունը Չինաստանի՝ հիմնականում թուրքական տարրով բնակեցված Սինցզյան - Ույղուրական ինքնավար շրջանում կենտրոնախույս տրամադրությունների տարածմանը: Հասկանալի է, որ այդ գործոնները պետք է լրջորեն մտահոգեն չինական դիվանագիտությանը:

Հնդկաստանի պարագայում անհրաժեշտ է հաշվի առնել այն, որ եվրասիական տարածքում պանթուրքիզմի ակտիվացումը նրա համար նշանակում է թշնամաբար տրամադրված հարևանի՝ Պակիստանի ուժեղացում: Բացի այդ, Հնդկաստանը, որ Իրանի հետ մշակում է Եվրոպային միացնող Հյուսիս - Հարավ ճանապարհային միջանցքի նախագիծը, ձգտում է, որ այն անցնի Հայաստանով և կախվածության մեջ չընկնի թուրքական դիրքորոշումներից:

Ուստի, վերոնշյալ աշխարհաքաղաքական իրողություններից ելնելով՝ Հայաստանի նշանակությունը տարածաշրջանային գործընթացներում կարող է զգալիորեն մեծանալ: Այս իմաստով հարկավոր է ճշգրտել արտաքին քաղաքական վեկտորները, ստեղծել իրական գոր-

⁷ Տե՛ս **Ջարիֆ Մ.**, Իրանի համար կարմիր գիծը Հայաստանի տարածքային ամբողջականությունն է, 27.01.2021 <https://www.civilnet.am/news/>

ծընկերների բարեկամների ու դաշնակիցների շրջանակ և ծավալել ամենալայն բազմաոլորտ համագործակցություն:

Արտաքին քաղաքական գործունեության հույժ կարևոր մյուս ուղ-
ղությունը արևմտյանն է: Ներկայումս ուկրաինական ճգնաժամի հա-
մապատկերում Արևմուտքի և Ռուսաստանի միջև խորացող դիմակա-
յության պայմաններում ոչ հարթ հարաբերություններ են ձևավորվել
նաև արևմտյան երկրների ու Թուրքիայի միջև: Վերջինս Արևմուտքի
ընկալմամբ անկանխատեսելի և անվստահելի գործընկեր է: Բացի այդ,
պետք է հաշվի առնենք, որ պանթուրքական մեծ նախագիծը չի կարող
անտարբեր թողնել նաև եվրոպական երկրներին, որոնց ժողովուրդ-
ների պատմական հիշողությունը դեռ թարմ է տարբեր ժամանակաշր-
ջաններում Եվրոպայի նկատմամբ թուրքական հավակնությունների
մասին: Նրանց անմիջական հարևանությամբ թուրքական պետու-
թյունների հզոր միավորման ձևավորումը լուրջ սպառնալիք է ինչպես
տնտեսական, ժողովրդագրական, այնպես էլ աշխարհաքաղաքական
առումներով:

Ասվածից բխում է, որ թուրք - ադրբեջանական սպառնալիքին դի-
մակայելու հարցում Հայաստանը աշխատելու լայն հնարավորություն-
ներ ունի արևմտյան գործընկերների հետ: Պատմական անհրաժեշ-
տություն է առաջացել Եվրամիության երկրների և առանձնապես
ԱՄՆ-ի հետ հարաբերությունները վերաբեռնելու, որակապես փոփո-
խելու հարցերում: Ասվածը վերաբերում է ինչպես ժողովրդավարական
ինստիտուտների զարգացմանը, տնտեսական և քաղաքական կապերի
ամրապնդմանը, կոռուպցիայի դեմ պայքարի հարցերում փոխգործակ-
ցությանը, այնպես էլ ռազմական, պաշտպանական ոլորտում համա-
գործակցությանը: Մասնավորապես ԱՄՆ-ի հետ սկիզբ դրված ռազմա-
վարական երկխոսությունը մեծ ներուժ ունի վերաճելու ռազմավարա-
կան գործընկերության:

Այսպիսով, ակնհայտ է, որ Հարավային Կովկասում խախտված
ուժային հավասարակշռությունը դեռևս չի որոշակիացել, ուստի Հա-
յաստանից պահանջվում է իրատեսություն ու հեռատեսություն ինք-
նիշխանությունից բխող իր ազգային շահերը սահմանելու, դրանց հե-
տամուտ լինելու և դրանց ապահովման համար անհրաժեշտ ռեսուրս-
ներ ու մեխանիզմներ ներդնելու հարցերում: Մեփական շահերը ձևա-
կերպելիս պետք է դրանք համադրել այդ շահերին առավել համերաշխ
պետությունների մոտեցումների հետ, ինչպես նաև պրագմատիկ դր-
սևորել գործընկերներ ու դաշնակիցներ ընտրելիս: Այս ամենը թույլ

տա մշակել ազգային անվտանգության նոր հարացույց ձևավորվող նոր աշխարհակարգի պայմաններում:

Արդի աշխարհում գլոբալ փոփոխությունների պայմաններում Հայաստանը պետք է իրատեսորեն գնահատի իր դերը տարածաշրջանային գործընթացներում, ինչպես նաև անսխալ ընտրի այն ուժի կենտրոնները, որոնք գործնականում շահագրգռված են իր ամրապնդմամբ՝ որպես տարածաշրջանում ակտիվ սուբյեկտ և գործոն:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Հոդվածում քննության են առնվում Հարավային Կովկասի տարածաշրջանում ստեղծված լարված իրավիճակում Հայաստանի Հանրապետության առջև ծառացած մարտահրավերներն ու խնդիրները: Նըշվում է, որ հանրապետությունը հայտնվել է սեփական տեղն ու դերը տարածաշրջանում և առհասարակ ձևավորվող նոր աշխարհակարգում ճշգրտելու, իմաստավորելու, իր սուբյեկտայնությունը վերականգնելու հրամայականի առջև: Այս առումով անհրաժեշտություն է առաջացել մշակելու և կիրառելու ազգային անվտանգության նոր հարացույց ձևավորվող նոր աշխարհակարգի պայմաններում:

Նշվում է, որ միջազգային աշխարհաքաղաքական քառսում կարիք է առաջացել վերագնահատելու դաշնակցային հարաբերությունները, քայլեր անելու արտաքին քաղաքական նոր գործընկերներ գտնելու ուղղությամբ, հստակեցնելու նոր իրավիճակին համապատասխան արտաքին քաղաքականության առաջնահերթությունները:

Հոդվածագիրը արձանագրում է, որ ներկայումս ՀՀ-ի առջև ծառացած ամենամեծ մարտահրավերը թուրք - ադրբեջանական սպառնալիքն է, որին դիմակայելու համար մեր երկրին հարկավոր են վստահելի դաշնակիցներ, որոնց հետ ունենք ընդհանուր շահեր:

Բանալի բառեր. ազգային անվտանգության հարացույց, հարավ-կովկասյան տարածաշրջան, թուրքական սպառնալիք, նոր աշխարհակարգ, ինքնիշխանություն, ռազմավարական գործընկերություն:

ПРОБЛЕМА УТОЧНЕНИЯ ПАРАДИГМЫ НАЦИОНАЛЬНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ НОВОГО МИРОПОРЯДКА

Агаян Нарине

*Младший научный сотрудник Института
философии, социологии и права НАН РА*

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются вызовы и проблемы, с которыми столкнулась Республика Армения в напряженной ситуации, сложившейся в регионе Южного Кавказа. Отмечается, что республика встала перед требованием уточнения, осмысления собственного места и роли в регионе и в целом в формирующемся новом миропорядке, а также восстановления своей субъектности. В связи с этим возникает необходимость разработки и применения новой парадигмы национальной безопасности в условиях формирующегося нового миропорядка.

Отмечается, что в условиях международного геополитического хаоса возникла необходимость переоценки союзнических отношений, принятия мер по поиску новых внешнеполитических партнёров, уточнения внешнеполитических приоритетов в соответствии с новой ситуацией.

Автор статьи отмечает, что самым большим вызовом, сегодня вставшим перед РА, является турецко-азербайджанская угроза, для противостояния которой нашей стране нужны надежные союзники, с которыми у нас есть общие интересы.

Ключевые слова: парадигма национальной безопасности, регион Южного Кавказа, турецкая угроза, новый мировой порядок, суверенитет, стратегическое партнерство.

THE PROBLEM OF CLARIFICATION OF THE NATIONAL SECURITY PARADIGM IN THE PROCESS OF FORMING A NEW WORLD ORDER

Aghayan Narine

*Junior Researcher of the Institute of
Philosophy, Sociology and Law of NAS RA*

SUMMARY

The article examines the challenges and problems faced by the Republic of Armenia in the tense situation that has developed in the South Caucasus region. It is noted that the republic is faced with the task of clarifying and understanding its own place and role in the region and in general in the emerging new world order, as well as restoring its subjectivity. It is noted that in the conditions of international geopolitical chaos, there has been a need to reassess allied relations, take measures to find new foreign policy partners and clarify foreign policy priorities in accordance with the new situation.

The author of the article notes that the biggest challenge facing the Republic of Armenia today is the Turkish-Azerbaijani threat, to counter which our country needs reliable allies with whom we have common interests.

Keywords: national security paradigm, South Caucasus region, Turkish threat, new world order, sovereignty, strategic partnership.